

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	II
กิตติกรรมประกาศ	III
สารบัญ	IV
สารบัญตาราง	IX
สารบัญรูปภาพ	X

บทที่

1 บทนำ	1
1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 ความสำคัญของปัญหา.....	5
2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	16
3 ขอบเขตของการวิจัย	16
4 กรอบแนวคิดและสมมติฐานของการวิจัย	18
4.1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)	18
4.2 สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis).....	21
5 คำถามการวิจัย.....	21
6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	22
7 นิยามศัพท์เฉพาะ	22
2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
1 หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเกณฑ์ทหาร	24
1.1 ความหมายและความสำคัญของหลักการความมั่นคงแห่งชาติ หลักการ เกณฑ์ทหาร และหลักการจัดกำลังพลสำรอง	24
1.2 หลักการ และแนวคิดการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิมนุษยชน	32

บทที่

หน้า

1.3 หลักนิติธรรม	62
1.4 หลักธรรมาภิบาล	67
1.5 หลักการคุ้มครองสิทธิประโยชน์	74
1.6 หลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์.....	76
1.7 ทฤษฎีการลงโทษ.....	81
1.8 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี.....	84
1.9 แผนการปฏิรูปประเทศ	91
1.10 แผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565) ของกระทรวงกลาโหม	95
2 แนวคิดเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหาร	97
2.1 แนวคิดการเกณฑ์ทหารของต่างประเทศ.....	97
2.2 แนวคิดการเกณฑ์ทหารและการจัดกำลังสำรองของประเทศไทย.....	98
3 กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ.....	108
3.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) (Universal Declaration of Human Rights, 1948)	108
3.2 พันธสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) (International Covenant on Civil and Political Rights, 1966).....	111
4 กฎหมายต่างประเทศ.....	113
4.1 สหรัฐอเมริกา.....	113
4.2 สหราชอาณาจักร	116
4.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	118
4.4 เครือรัฐออสเตรเลีย	120
5 กฎหมายไทย.....	122
5.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.....	122
5.2 แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580).....	127
5.3 พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560.....	130
5.4 ประกาศพระราชโองการให้ใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)	130
5.5 พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560.....	131

บทที่	หน้า
5.6 พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497	131
5.7 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2551	141
5.8 พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2562.....	141
5.9 พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556.....	142
5.10 พระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2503 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2521	143
5.11 พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558	147
5.12 กฎกระทรวงฉบับที่ 35 พ.ศ. 2516	154
6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	156
3 วิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology).....	162
1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research).....	162
1.1 หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเกณฑ์ทหาร	163
1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกณฑ์ทหาร	163
2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview).....	164
2.1 ประชากรสัมภาษณ์.....	165
2.2 ประเด็นสัมภาษณ์	165
3 การมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) .	165
3.1 ประชากรร่วมออกแบบ.....	167
3.2 ขั้นตอนในการดำเนินการ	168
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	170
5 วิธีการจัดทำกฎหมายว่าด้วยรูปแบบการเกณฑ์ทหาร	170
5.1 หลักเกณฑ์การจัดทำกฎหมาย	170
5.2 โครงสร้างการจัดทำร่างกฎหมาย	172
6 การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)	173
7 การพัฒนากฎหมายว่าด้วยรูปแบบการเกณฑ์ทหาร	173

บทที่	หน้า
4 การพัฒนารูปแบบการเกณฑ์ทหารแนวใหม่	175
1 สภาการณ์ของปัญหาจากการเกณฑ์ทหารและผลกระทบในปัจจุบัน	176
1.1 หลักการของการเกณฑ์ทหาร	177
1.2 กระบวนการวิธีการเกณฑ์ทหาร	178
2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกณฑ์ทหารของประเทศไทย.....	193
2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.....	193
2.2 พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497	196
3 การเกณฑ์ทหารตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศและต่างประเทศ	230
3.1 การคุ้มครองสิทธิในด้านการเกณฑ์ทหารตามกฎหมายมหาชน ระหว่างประเทศ.....	230
3.2 การคุ้มครองสิทธิในด้านการเกณฑ์ทหารตามกฎหมายต่างประเทศ	235
3.3 การเปรียบเทียบรูปแบบการเกณฑ์ทหารตามกฎหมายต่างประเทศ.....	244
3.4 การเปรียบเทียบรูปแบบการเกณฑ์ทหารตามกฎหมายประเทศไทย และต่างประเทศ.....	252
4 โครงสร้างรูปแบบการเกณฑ์ทหารแนวใหม่	261
4.1 ขั้นตอนการเกณฑ์ทหารที่เหมาะสม	262
4.2 ขั้นตอนการเกณฑ์ทหารที่สมควรปรับปรุงใหม่.....	263
4.3 สรุปประเด็นในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497.....	275
5 การจัดทำกฎหมายว่าด้วยรูปแบบการเกณฑ์ทหาร.....	278
1 การจัดทำการมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design)	279
1.1 ขั้นตอนการเตรียมการ.....	281
1.2 ขั้นตอนการดำเนินการ	284
1.3 ประเด็นในร่างกฎหมายว่าด้วยรูปแบบการเกณฑ์ทหาร	285
1.4 ผลการทำ Co-Design ประชากรกลุ่มเฉพาะ	286
1.5 ผลการทำ Co-Design ประชากรกลุ่มผสม	309

บทที่

หน้า

1.6 การเปรียบเทียบคำตอบจากการมีส่วนร่วมออกแบบของประชากร กลุ่มเฉพาะกับกลุ่มผสม	330
2 การเปรียบเทียบ โครงสร้างรูปแบบการเกณฑ์ทหารจากผลการวิจัยกับ ผลการทำ Co-Design	333
3. การจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยรูปแบบการเกณฑ์ทหาร	339
3.1 หลักเกณฑ์การจัดทำกฎหมาย	340
3.2 โครงสร้างร่างกฎหมายว่าด้วยรูปแบบการเกณฑ์ทหาร.....	345
3.3 กฎหมายว่าด้วยรูปแบบการเกณฑ์ทหาร.....	348
4 การสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing).....	365
5 การพัฒนากฎหมายว่าด้วยรูปแบบการเกณฑ์ทหาร	369
6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	378
1 สรุป.....	380
2 อภิปรายผล	388
3 ข้อเสนอแนะ	389
4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	390
5 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย	390
บรรณานุกรม	391
ภาคผนวก	402
ภาคผนวก ก. รายชื่อและภาพกิจกรรมในกระบวนการวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview).....	403
ภาคผนวก ข. รายชื่อและภาพกิจกรรมในกระบวนการวิจัย การมีส่วนร่วม ออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design).....	412
ภาคผนวก ค. รายชื่อและภาพกิจกรรมในกระบวนการวิจัยการรับฟังความคิดเห็น (Hearing).....	428
ประวัติผู้เขียน	454

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	การเปรียบเทียบรูปแบบการเกณฑ์ทหารตามกฎหมายต่างประเทศ	251
4.2	การเปรียบเทียบรูปแบบการเกณฑ์ทหารของไทยและต่างประเทศ	259
5.1	การเปรียบเทียบคำตอบจากการทำ Co-Design ของกลุ่มเฉพาะ.....	307
5.2	การเปรียบเทียบคำตอบจากการทำ Co-Design ของกลุ่มผสม	329
5.3	การเปรียบเทียบคำตอบจากการทำ Co-Design ของกลุ่มเฉพาะและ กลุ่มผสม	332
5.4	การเปรียบเทียบโครงสร้างรูปแบบการเกณฑ์ทหารจากการผลการวิจัยกับ ผลการทำ Co-Design	334
5.5	ร่างแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	349

สารบัญรูปภาพ

ภาพประกอบที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	20
3.1	กระบวนการวิทยการวิจัย.....	174
5.1	การจัดทำ Co-Design	281
5.2	ประชากรกลุ่มเฉพาะ.....	282
5.3	ประชากรกลุ่มผสม.....	282
5.4	เลขประจำกลุ่มประชากรเฉพาะและประชากรผสม	283
5.5	การอภิปรายและการนำเสนอที่ประชุม.....	284
5.6	การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)	365